

บทที่ 5

ความคิดทางเศรษฐกิจ และสังคม ของ ผิน บัวอ่อน

ในบทต่อไปนี้จะได้พิจารณาถึงความคิดทางเศรษฐกิจและสังคมของผิน บัวอ่อน ที่มีต่อสังคมไทยว่ามีความปรารถนาที่จะให้เปลี่ยนแปลงและดำเนินไปในทิศทางใด ความคิดย่อมสามารถที่จะสะท้อนภาพโครงสร้างทั้งระบบ ทั้งนี้เพราะความคิดย่อมสัมพันธ์และสืบเนื่องจากระบบสังคม ความคิดจึงไม่ได้เกิดขึ้นลอย ๆ แต่ความคิดเกิดจากระบบสังคม ความคิดทางเศรษฐกิจและสังคมของผินก็เช่นเดียวกัน เป็นผลสะท้อนจากสภาพโครงสร้างระบบสังคมที่ ผิน ได้รับประสบการณ์มา และกำลังประสบอยู่ และสะท้อนออกมาทางความคิด ถึงระดับความพอใจ หรือความต้องการ ให้ระบบดังกล่าวมีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงจัดรูปแบบโครงสร้างอย่างไร ความคิดทางเศรษฐกิจของบุคคลหนึ่ง ๆ จึงเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ต่อสภาพการดำรงชีวิตของเขา ถ้ากล่าวให้แคบลงจะหมายถึง ชีวิตทางเศรษฐกิจของมนุษย์ในสังคมซึ่งประกอบด้วยการผลิต การบริโภค และการแลกเปลี่ยน ตลอดจนการจัดการต่อปัญหาพื้นฐานอันสำคัญของชีวิตมนุษย์ คือ ทรัพยากรที่มีจำกัด สำหรับความคิดทางสังคมนั้น สังคมในที่นี้หมายถึง สถาบันครอบครัว สถาบันการเมือง อุดมการณ์ ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ ตลอดจนสรรพสิ่งต่างๆที่จะมากระทบต่อชีวิตของมนุษย์ในสังคม ดังนั้นความคิดทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลหนึ่งจึงเป็นมุมมองของเขาสู่สะท้อนมาจากสภาพที่ดำรงอยู่ของระบบในขณะนั้น ๆ ว่ามีแนวคิดที่เห็นว่าพัฒนาการของระบบเป็นอย่างไร ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางใด สภาพที่ดำรงอยู่แล้วสอดคล้องกับระบบหรือไม่ หรือมีรูปแบบทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นที่เหมาะสมกว่าที่จะนำมาประยุกต์ใช้

ความคิดทางเศรษฐกิจ

เมื่อปี 2517 ผมได้เขียนหนังสือเศรษฐศาสตร์ออกมาเล่มหนึ่ง คือ "ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม"¹ โดยใช้นามปากกาว่า อานาจ สุทธิวัฒน์ สำคัญของหนังสือเล่มนี้ คือ การชี้ให้เห็นว่าสังคมนิยมไม่ใช่เพียงแต่เป็นอุดมการณ์และทฤษฎีเท่านั้น แต่สังคมนิยมมีรูปแบบสามารถนำไปปรับใช้ในระบบสังคมได้ โดยในสภาพที่เป็นจริงแล้วสังคมมีรูปแบบหลากหลายดำรงอยู่ในประเทศต่าง ๆ ผมเขียนเอกสารชิ้นนี้โดยนำเอารูปแบบสังคมนิยมตามแนวทางที่จีนปฏิบัติอยู่ภายหลังการปฏิวัติใหญ่เมื่อปี 2492 มาเป็นแม่แบบในทางความคิด ผม ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับกฎ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไว้ว่า

"ระบอบสังคมนิยมทุกระบอบเกิดขึ้น พัฒนา และพังทะลายภายใต้กฎพื้นฐานของสังคมสองกฎ คือ กฎเกี่ยวกับความสัมพันธ์ การผลิตต้องสอดคล้องกับลักษณะของกำลังการผลิต และกฎเกี่ยวกับโครงสร้างชั้นบนจะต้องสอดคล้องกับรากฐานเศรษฐกิจ กำลังการผลิต(ที่สำคัญ คือ เครื่องมือการผลิต) มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วกว่าความสัมพันธ์การผลิต (ที่สำคัญ คือ กรรมสิทธิ์ในปัจจุบันการผลิต) มีการเปลี่ยนแปลงช้ากว่ากำลังการผลิต ระยะใดความสัมพันธ์การผลิตสอดคล้องกับลักษณะของกำลังการผลิต ระยะนั้นการผลิต ก็จะพัฒนาอย่างรวดเร็ว และสังคมก็จะเจริญรุ่งเรือง ระยะใดความสัมพันธ์การผลิตช้าหลังกว่าลักษณะของกำลังผลิตมาก ระยะนั้นการผลิตก็จะพัฒนาอย่างเชื่องช้าและสังคมก็เสื่อมโทรม ระยะใดความสัมพันธ์การผลิตช้าหลังกว่ากำลังการผลิตอย่างยิ่ง ระยะนั้นการผลิตก็จะประสบวิกฤตใหญ่ และสังคมก็ระส่ำระสาย... โครงสร้างชั้นบน(ที่สำคัญ คือ อำนาจการปกครอง กฎหมาย และความคิดที่ครอบงำสังคม) เกิดจากรากฐานทางเศรษฐกิจ (ที่สำคัญ คือ กรรมสิทธิ์ในปัจจุบันการผลิต และกำลังการผลิต) และรับใช้รากฐานทางเศรษฐกิจ ถ้ารากฐานทางเศรษฐกิจก้าวหน้า โครงสร้างชั้นบนก็จะก้าวหน้าและผลัก

---

¹ อานาจ สุทธิวัฒน์, ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ประชาธรรม 2517)

ต้นให้รากฐานเศรษฐกิจก้าวหน้าต่อไป ถ้ารากฐานเศรษฐกิจล่าหลังและเสื่อมโทรมนั้น ทำให้สังคมยิ่งปั่นป่วน ความขัดแย้งทางสังคมยิ่งรุนแรง และการผลิตยิ่งตกต่ำ ในที่สุด จะต้องมีการปฏิวัติเพื่อทำลายโครงสร้างชั้นบน...และกำลังการผลิต(ที่สำคัญ คือ ประชาชน) จะลุกขึ้นมาปฏิวัติความสัมพันธ์การผลิต ดำเนินการเปลี่ยนความสัมพันธ์ การผลิตเสียใหม่... ครั้นแล้วจึงจะสามารถสร้างรากฐานเศรษฐกิจชั้นใหม่ได้ การปฏิวัติในทุกประเทศล้วนดำเนินไปบนพื้นฐานของกฎนี้ทั้งสิ้น"²

กฎการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจตามทฤษฎีของผิวนั้น ผิวนั้นระบุว่าสังคมใดถ้าไม่สามารถควบคุมกฎนี้ได้ด้วยความสำนึกแล้ว ประเทศนั้นสังคมนั้นจะถูกกฎดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยการถูกบังคับ แต่ถ้าสังคมใดสามารถควบคุมกฎนี้ได้ ความเจริญในการผลิต และความรุ่งเรืองทางสังคมก็จะเกิดขึ้น ผิวนั้นให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจดังกล่าว ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเศรษฐกิจในสังคมหนึ่ง ๆ และพิจารณาว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแบบอย่างที่ดีของการใช้กฎนี้ โดยมองว่า ผลจากการปฏิวัติใหญ่ปี 2492 ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีน เพราะ ประชาชนจีนได้ทำลายความสัมพันธ์การผลิตแบบเก่าและดำเนินการปลดปล่อยกำลังผลิต ตลอดจนทำลายโครงสร้างชั้นบนเก่าจนทำให้การผลิตเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว ผิวนั้นเขียนเอกสารชิ้นนี้ในปี 2517 ซึ่งระบบเศรษฐกิจของจีนกำลังก้าวเข้าสู่โครงการเศรษฐกิจห้าปี* ครั้งที่สี่ (พ.ศ.2514-2518) โดยในปี พ.ศ.2515 ได้ประกาศนโยบายใหญ่ 7 ประการ ในการสร้างสังคมนิยมซึ่งเป็นนโยบายเกี่ยวกับทางเศรษฐกิจที่มุ่งให้เกษตรกรรม เป็นรากฐาน และอุตสาหกรรมเป็นสิ่งที่ชี้นำ และพยายามขยายกำลังการผลิตออกไปอย่างรวดเร็ว ผิวนั้นระบุว่า รากฐานของเศรษฐกิจสังคมนิยมจะมีความมั่นคงและกำลังการผลิต จะพัฒนาออกไปอย่างคึกคักเมื่ออำนาจรัฐของชนชั้นกรรมาชีพ ชาวนา นายทุนน้อยและชนชั้นนายทุนชาติ ต้องได้รับสถาปนาขึ้นภายหลังการปฏิวัติประชาธิปไตยประชาชนใด ๆ อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ กล่าวคือ ถึงแม้จะใช้แบบอย่างระบบเศรษฐกิจของจีนเป็นแม่แบบในการศึกษา แต่มิได้หมาย

² ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 1-2 และ 4.

*โครงการเศรษฐกิจห้าปีเปรียบเทียบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทย - ผู้เขียน

ความว่า แบบอย่างของเงินเป็นแบบอย่างที่มีบุรุษไม่มีที่ติ เพราะว่าแต่ละสังคมต่างก็มีสิ่งที่จะต้องแก้ไขและต้องศึกษากันและกัน ฉะนั้นการศึกษาจากต่างประเทศก็เพื่อรับใช้ไทย ศึกษาเพื่อเปลี่ยนประเทศไทยเก่าที่ล้าหลังซากจน และอ่อนแอ ให้เป็นไทยใหม่ที่ก้าวหน้า มั่นคง และเข้มแข็ง³

ผิน เขียนหนังสือปฏิบัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม เพื่อมุ่งหมายที่จะใช้รูปแบบเศรษฐกิจสังคมนิยมของเงินเป็นแบบอย่างเพื่อการศึกษาในการปรับรูปแบบระบบเศรษฐกิจไทยให้เป็นระบบสังคมนิยมแบบจีน ซึ่งผินระบุว่า เป็นแบบอย่างที่ดี ความคิดทางเศรษฐกิจของผินตามเอกสารดังกล่าว แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) แนวทางใหญ่ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ 2) การพัฒนาเกษตรกรรม 3) การพัฒนาอุตสาหกรรม 4) การค้าภายในประเทศและการค้าต่างประเทศ 5) การคลัง และ 6) การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีศาสตร์

1) แนวทางใหญ่ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ

ผิน ได้กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากรูปแบบในการเดินทางไปสู่ระบบสังคมนิยมของเงินไว้ 4 ระยะ ด้วยกัน ได้แก่ ระยะปฏิวัติประชาธิปไตย ระยะฟื้นฟูเศรษฐกิจแห่งชาติ ระยะปฏิบัติเศรษฐกิจสังคมนิยม และระยะสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยม ในการกำหนดช่วงเวลาของแต่ละระยะนั้น ผินไม่ได้กำหนดว่าจะต้องใช้เวลานานแค่ไหนเท่าใด แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพของสังคมจีนแล้ว ความยาวนานในแต่ละระยะนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ภายในสังคมมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนไปดำเนินการในอีกระยะได้แล้วหรือไม่

จาก บทที่ 4 ผินได้วิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยไว้ว่าเป็นรัฐกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา ชนชั้นจักรพรรดินิยม ศักดินาเจ้าที่ดิน และทุนนิยมขุนนางรวมกันกดขี่ขูดรีดต่อชนชั้นชาวนา กรรมกร นายทุนน้อย และนายทุนชาติ ฉะนั้นชนชั้นผู้ถูกขูดรีดจำเป็นต้องร่วมเป็นแนวร่วม โดยมีชนชั้นกรรมาชีพเป็นแกนนำ ทำการปฏิวัติประชาธิปไตย ประชาธิปไตย ปลดแอกจากจักรพรรดินิยม หรือนายทุนสากล ศักดินานิยมและทุนนิยมขุนนางซึ่งระยะนี้ คือ ระยะปฏิวัติประชาธิปไตย⁴ ผินได้ความคิดเห็นมาจากอิทธิพลของเหมาเจ๋อตง ในการวิเคราะห์สังคมจีน ว่าเป็นสังคมเมืองขึ้นกึ่งเมือง

³ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม หน้า 7.

⁴ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม หน้า 11 - 13.

ขั้นที่สี่คือการดำเนินการปฏิวัติโค่นล้มชนชั้นจักรพรรดินิยมของบรรดาชนชั้นผู้กดขี่ผู้ร่ำรวยต่าง ๆ ซึ่ง เหมาะ เรียกว่า ระยะเวลาปฏิวัติประชาธิปไตยแบบใหม่ เมื่อการปฏิวัติสำเร็จสามารถยึดอำนาจได้แล้วจึงจะเตรียมวางรากฐานเข้าสู่ระบอบเศรษฐกิจสังคมนิยมต่อไปในระยะที่สอง คือระยะฟื้นฟูเศรษฐกิจแห่งชาติ

ระยะฟื้นฟูเศรษฐกิจแห่งชาติ⁵ เป็นระยะที่ต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน โดยภาระหน้าที่หลักของงานเศรษฐกิจระยะนี้ก็คือ การพัฒนาการผลิต การปฏิรูปที่ดิน การฟื้นฟูเศรษฐกิจ(ที่สำคัญเร่งด่วน คือ ปัญหาเงินเฟ้อ และยุติความอดอยากของประชาชน) ในระยะนี้ยังคงให้มีระบอบกรรมสิทธิ์ได้ 5 รูปแบบ คือ

- เศรษฐกิจของรัฐ เป็นเศรษฐกิจสังคมนิยม
- เศรษฐกิจสหกรณ์ขั้นต่ำ เป็น กึ่งสังคมนิยม
- เศรษฐกิจของรัฐร่วมกับเอกชน เป็นเศรษฐกิจที่มีส่วนที่เป็นสังคมนิยมอยู่บ้าง
- เศรษฐกิจทุนนิยมเอกชน
- เศรษฐกิจของชนชั้น นาสทุนน้อยที่กระจัดกระจาย

อย่างไรก็ตามแนวทางใหญ่ของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระยะนี้จะต้องค่อย ๆ ทำให้ประเทศมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมโดยค่อยๆ บรรลุการดัดแปลงรูปแบบสังคมนิยมต่อภาคเกษตรกรรม หัตถกรรม-อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ทุนนิยม แล้วจึงบรรลุการทำให้ประเทศก้าวไปสู่อุตสาหกรรม ภายใต้อระบบสังคมนิยม เศรษฐกิจของรัฐและของสหกรณ์ต้องมีบทบาทนำเพื่อมุ่งไปสู่ระยะปฏิวัติเศรษฐกิจสังคมนิยม

ระยะเวลาปฏิวัติเศรษฐกิจสังคมนิยม จะดำเนินการปฏิวัติสังคมนิยมควบคู่ไปกับการดำเนินการสร้างสังคมนิยม ในระยะผ่านไปสู่แบบสังคมนิยมนี้ การปฏิรูปที่ดินจะต้องสำเร็จแล้ว การฟื้นฟูเศรษฐกิจ และการพัฒนาการผลิตต้องได้ผลดีแล้ว ฟิน ได้ระบุถึงแนวทางในการดัดแปลงเพื่อบรรลุสู่เศรษฐกิจสังคมนิยม ไว้ดังนี้⁶ ในด้านเกษตรกรรมให้ใช้หนทางสหกรณ์ คือ ให้ชาวนาเข้าสู่สหกรณ์บนพื้นฐานของความสมัครใจ ในด้านหัตถกรรมก็เช่นเดียวกับภาคเกษตรกรรม ให้ดำเนินการ

⁵ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 14-15.

⁶ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 18.

ไปบนหนทางสหกรณ์ด้วยความสมัครใจ ส่วนด้านอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมของชนชั้นนายทุน ให้ใช้วิธีซื้อเป็นของรัฐ ทั้งนี้ นายฟิน ระบุว่า การใช้วิธีการคัดแปลงเศรษฐกิจไปสู่สังคมนิยม นั้น ภาระนี้ต้องมีการจัดทำแบบแผนเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วย เพื่อใช้เป็นแม่บทในการควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

ระยะสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยม ในระยะนี้ระบอบกรรมสิทธิ์เป็นแบบสังคมนิยม คือเป็นเศรษฐกิจของรัฐ ระยะนี้มีแนวทางใหญ่ 5 ประการที่จะต้องดำเนินการ⁷ คือ ประการที่หนึ่ง ต้องระดมกำลังทั้งหมดมาสร้างสังคมนิยม และขจัดความขัดแย้งต่างๆภายในสังคม ประการที่สอง จะต้องพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่กรรมสิทธิ์สังคมนิยมหรือระบอบกรรมสิทธิ์รวมหมู่ ประการที่สาม ควบคู่ไปกับการปฏิวัติสังคมนิยม จะต้องดำเนินการปฏิวัติทางเทคนิค และวัฒนธรรมด้วย ประการที่สี่ ภายใต้งานไขที่พัฒนาอุตสาหกรรมก่อนอื่น ต้องพัฒนาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ไปพร้อมกันและให้พัฒนาอุตสาหกรรมหนัก และอุตสาหกรรมเบาไปพร้อมกัน ประการที่ห้า ให้พัฒนาอุตสาหกรรมส่วนท้องถิ่นและส่วนกลางไปพร้อมกัน ให้พัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กไปพร้อมกัน และให้พัฒนาวิธีการผลิตแบบตะวันตกไปพร้อมกันกับแบบพื้นเมือง

นาย ฟิน ตั้งข้อสังเกตว่า ในการสร้างระบอบสังคมนิยม แม้ว่าจะทำการปฏิวัติสังคมนิยมสำเร็จ ตลอดจนความขัดแย้งทางชนชั้นและการดำรงอยู่ของชนชั้น จะได้ถูกทำลายไปแล้วก็ตาม แต่ในทางความคิดยังไม่ได้ถูกทำลายลงไปด้วย เนื่องจากการดำรงอยู่ของโลกทุนนิยม การดำรงของชนชั้น และความขัดแย้งทางชนชั้นมีประวัติศาสตร์มายาวนานกว่าความคิดสังคมนิยม ฉะนั้นในระยะยาวจึงมีโอกาสที่ "ความคิดของชนชั้นขูดรีดจะพยายามเบนหนทางของการสร้างสังคมนิยมไปสู่หนทางทุนนิยม"⁸ ข้อพิจารณาของฟินในช่วงเวลาดังกล่าว(ปี2517)นั้น ในปัจจุบัน ฟินได้ยกตัวอย่างของสถานการณ์ในประเทศสังคมนิยมทั้งอดีตสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ต่างก็หันไปรับระบอบทุนนิยมกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง⁹

⁷ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม หน้า 21.

⁸ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม หน้า 23.

⁹ สัมภาษณ์ ฟิน บัวอ่อน, วันที่ 8 มกราคม 2539.

2) การพัฒนาเกษตรกรรม

ฉันเห็นว่า ในการพัฒนาเกษตรกรรมนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องพยายามสนับสนุนช่วยเกษตรกรรมอย่างเต็มที่ เพราะโครงการเศรษฐกิจสังคมนิยมนี้ จะต้องถือว่างานเกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน เรื่องพัฒนาอุตสาหกรรมที่รับใช้เกษตรกรรม¹⁰ เช่น การผลิตเครื่องมือทางการเกษตร ผลิตปุ๋ย พลังงาน สร้างเส้นทางขนส่งผลิตผล เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องจัดหางบกองทุนพัฒนาเกษตรกรรมโดยตรง ฉัน ได้วิเคราะห์หนทางในการพัฒนาเกษตรกรรมว่า ต้องมีเป้าหมายของการปฏิวัติทางเกษตรกรรม ได้แก่ ให้เกษตรกรรมเป็นแบบรวมหมู่ เป็นแบบจักรกล และเป็นแบบไฟฟ้า¹¹ หมายถึง ให้ระบอบกรรมสิทธิ์ในปัจจุบันการผลิตเป็นส่วนรวม (เช่น เป็นของสหกรณ์ หรือ ชุมชนประชาชน) ใช้เครื่องจักรกลในทุกขั้นตอนของการผลิตอย่างแพร่หลาย และให้ชนบทมีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง เมื่อมีเป้าหมายแล้ว จำเป็นต้องมีเข็มในทางการเกษตร ซึ่งฉันได้เสนอเข็มมุ่งไว้¹² ดังนี้ ต้องเร่งพัฒนาเกษตรกรรมอย่างรอบด้าน เพื่อสะสมขัณฑุหารเป็นหลัก เพียงพอแก่การสนองความต้องการของประชาชน เรื่องการพัฒนาการชลประทาน ให้เพียงพอต่อการเกษตร เพราะถือว่า ชลประทาน คือ หัวใจของเกษตรกรรม เร่งสร้างเครื่องมือกลทางการเกษตรอย่างแพร่หลาย เพื่อช่วยทุ่นแรงทางการเกษตรและพัฒนาให้เกษตรกรทำการเกษตรอย่างถูกหลักวิชาการ สำหรับนโยบายการเกษตร ที่จะต้องสนองตอบเข็มมุ่งในทางการเกษตรนั้น ฉัน ได้เสนอให้รัฐบาลเป็นผู้กระตุ้นการผลิตและกระตุ้นการทำงานของเกษตรกร ให้ทุกคนทำการผลิตให้มากที่สุด และให้คนที่ไม่ต้องทำการผลิตมีน้อยที่สุด การแนะนำให้เกษตรกร รู้จักปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่เพาะปลูก แต่ไม่ใช่ปลูกหมุนเวียนกันหลายชนิดโดยไม่มีจุดหนัก ปลูกกระดุมให้เกษตรกรรู้จักสร้างสรรคิดแปลงเครื่องมือเกษตรกรรมไว้ใช้เอง นอกจากนี้ฉัน ได้เสนอให้จัดตั้งสหกรณ์ชาวนา¹³ จัดเป็นระดับที่แตกต่างกันได้แก่ สหกรณ์ขั้นต่ำ หมายถึง สหกรณ์ที่ชาวนาเอาที่ดิน เครื่องมือการผลิต และแรงงานมา เข้าร่วมกับสหกรณ์มีลักษณะ เป็นกึ่งสังคมนิยม โดยแบ่งปันผลประโยชน์ตามจำนวน

¹⁰ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 50.

¹¹ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 27.

¹² ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 33-41.

¹³ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 28-29.

แรงงาน ตามจำนวนที่ดิน และตามจำนวนเครื่องมือการผลิตที่นำมารวมกับสหกรณ์ สหกรณ์ชั้นสูงพัฒนาจากขั้นต่ำ ชาวนาขากที่ดินและเครื่องมือการผลิตให้สหกรณ์โดยสิ้นเชิง มีลักษณะสังคมนิยม แบ่งปันผลประโยชน์กัน ตามจำนวนแรงงานที่ทำกับสหกรณ์เพียงอย่างเดี๋ยวนั้น ระดับสูงกว่าสหกรณ์ชั้นสูงกว่า เรียกว่า ชุมรมประชาชน เป็นระบอบกรรมสิทธิ์สังคมนิยม ชุมรมประชาชนจะถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างน้อยหนึ่งหมู่บ้าน มีขอบเขตกว้างขวางกว่าสหกรณ์ชั้นสูง การเปลี่ยนกรรมสิทธิ์แต่ละครั้งทำไปภายใต้ความสมัครใจของชาวนาไม่มีการบีบบังคับ ลักษณะของชุมรมประชาชนที่ ผิน เสนอนี้ น่าจะมีลักษณะคล้าย "คอมมูน" ของจีน ซึ่งมีลักษณะการรวมกรรมสิทธิ์ส่วนรวมในแต่ละชุมชน (หมู่บ้าน) เข้าด้วยกันช่วยกันทำงาน ทั้งนี้ในชุมรมประชาชน หรือคอมมูน จะมีการให้การศึกษาแก่ชาวนา เพื่อชักนำความคิดไปกระตุ้นการผลิต ภายในชุมรมประชาชนจะมีอุตสาหกรรม ที่รับใช้เกษตรกรรมรองรับ เช่น โรงงานขนาดเล็กในการถลุงเหล็ก ผลิตปุ๋ย ซ่อมเครื่องมือกล ผลิตซีเมนต์ เป็นต้น นอกจากนี้ ให้ชาวนามีที่ดินในการผลิตส่วนตัวแปลงหนึ่งสำหรับเวลาว่างจากการผลิตของชุมรมประชาชนมาทำการผลิตของตนเอง

สรุปแล้ว ผิน เสนอให้การพัฒนาเกษตรกรรมมีจุดมุ่งหมายให้เกษตรกรรมเป็นฐานรากอุตสาหกรรมเป็นสิ่งชี้ นำ ทำการเกษตรแบบรวมหมู่ แบบจักรกล และแบบไฟฟ้า จะเป็นต้นตอใหญ่ของความสำเร็จทางเกษตรกรรม

3) การพัฒนาอุตสาหกรรม

ผิน ได้วิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยไว้ในปัญหาการปฏิวัติประเทศไทยตอนหนึ่งเกี่ยวกับอุตสาหกรรมของชาติว่า ไม่สามารถขยาย และเจริญเติบโตได้ เพราะจักรพรรดินิยมได้กดเอาไว้ ทำให้นายทุนชาติไม่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมได้ ดังนั้นจึงต้องทำการปฏิวัติปลดแอกลทธิอิทธิพลของจักรพรรดินิยม หรือ นายทุนสากลเสียก่อน จึงทำการพัฒนาอุตสาหกรรมของชาติได้

จากเป้าหมายในการพัฒนาเกษตรกรรม ผิน ได้กำหนดให้เกษตรกรรมเป็นพื้นฐาน อุตสาหกรรมเป็นสิ่งชี้ นำ ดังนั้น ผิน จึงได้เสนอนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้รับใช้เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมได้รับการสนองวัตถุประสงค์และได้รับการสนองขวัญอาหารตามความจำเป็น ผิน มองว่าเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจแห่งชาติ ถ้าเกษตรกรรมไม่พัฒนาไปตามเป้าหมาย จะทำให้สนองการบริโภคไม่เพียงพอและอุตสาหกรรมก็จะขาดวัตถุดิบ

จะทำให้ทั่วประเทศเกิดความตึงเครียดได้¹⁴ ฉะนั้น สิ่งที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนในการพัฒนาอุตสาหกรรม¹⁵ ได้แก่ อุตสาหกรรมที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดให้ทำก่อน อุตสาหกรรมที่รับใช้เกษตรกรส่วนท้องถิ่นโดยตรงให้ทำก่อน อุตสาหกรรมที่ผลิตอะไหล่เครื่องจักรเกษตรกรรมให้ทำก่อน และอุตสาหกรรมที่ชมรมประชาชน (สหกรณ์ขั้นสูงสุด) มีเงื่อนไขทำได้ให้ทำก่อน อย่าหวังพึ่งอุตสาหกรรมของรัฐเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ให้เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่น สร้างอุตสาหกรรมขนาดเล็กใช้วัสดุและการผลิตแบบพื้นเมืองประสานกับวิธีการผลิตแบบต่างประเทศ และเร่งพัฒนาเหมืองแร่ทั้งขนาดเล็กและขนาดกลาง เพราะเป็นหัวใจของอุตสาหกรรมหนัก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็กเป็นหลัก

ฉะนั้น เห็นว่า รัฐบาลจะต้องกระตุ้นการผลิตและพัฒนาอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก เพื่อจะได้พึ่งตนเองในการผลิต แต่ที่สำคัญ คือ จะต้องพัฒนาอุตสาหกรรม โดยสะสมทุนภายในประเทศเอง และพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กไปพร้อม ๆ กับรวมทั้งขยายบทบาทของทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นด้วย สำหรับมาตรการที่สำคัญได้แก่ การซื้ออุตสาหกรรมสำเร็จรูปจากต่างประเทศ จุดมุ่งหมายเพื่อจะได้รับเทคโนโลยีจากชาติตะวันตกมาใช้กับอุตสาหกรรมภายในประเทศ และศึกษาเทคโนโลยีนั้นเพื่อวิจัยพัฒนาสร้างเครื่องจักรไว้ใช้เอง นอกจากนี้ควรให้ความรู้แก่กรรมกร ให้กรรมกรมีองค์กรจัดตั้งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมกร กรรมกรมีสิทธิมีหน้าที่อภิปรายและเสนอความเห็นเกี่ยวกับโครงการการผลิตของโรงงาน รวมทั้งการแบ่งปันรายได้และการจัดสวัสดิการของกรรมกร เพราะฉะนั้นเห็นว่าถ้ากรรมกรได้รับการปฏิบัติที่ดีแล้วการผลิตก็จะก้าวหน้า¹⁶

การพัฒนาอุตสาหกรรมโดยหลักใหญ่แล้ว ฉะนั้น เน้นให้พึ่งตนเองอย่าหวังความช่วยเหลือจากต่างประเทศ อาศัยการสะสมทุนจากภายในประเทศ ไม่มีการไปกดขี่ขูดรีดมาจากประเทศอื่น

¹⁴ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 63.

¹⁵ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 63-64.

¹⁶ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 59-60 และ 66-67.

4) การค้าภายในประเทศและการค้าต่างประเทศ

ในทฤษฎีของ ผิน การค้าต้องรับใช้การผลิต ไม่ใช่การผลิตรับใช้ การค้าเหมือนในระบบทุนนิยม การค้าต้องรับใช้ทั้งเกษตรกร อุตสาหกรรมและสนองความต้องการของการผลิตทั้งอุตสาหกรรมและเกษตรกร นอกจากนี้การค้าต้องสนองความต้องการของชาวนา นั่นคือ จะต้องบริการด้วยความรวดเร็วและราคาถูกที่สุดเท่าที่จะถูกได้ ดังนั้นจะต้องวางจุดหนักของการค้าไว้ที่ชนบทเพื่อสนองความต้องการของคนจำนวนมาก และเป็นการเชื่อมระหว่างภาคเกษตรกรรมกับภาคอุตสาหกรรมระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างรัฐกับชุมชนในพื้นที่ (ชมรมประชาชน) นั่นคือ การคัดค้านความคิดถือกำไรมาก อย่างไรก็ตามเมื่อมีการค้าก็ต้องมีระบบการตลาด แม้ว่าจะเสรีแต่ไม่ใช่ตลาดที่เก็งกำไรก็ต้นทุนสินค้าจนประชาชนเดือดร้อน แต่เป็นตลาดที่มีระบบการค้าอย่างมีระเบียบแบบแผน เช่น ระบบการค้าของรัฐ ระบบการค้าสหกรณ์ เป็นต้น เพื่อมุ่งหวังป้องกันการขาดแคลนสินค้า และการชุกครัดเอาเปรียบต่อกรรมกรและชาวนา โดยเฉพาะตลาดมืด คือ จะต้องถูกปราบเพราะ คือ ผู้ที่ทำให้เศรษฐกิจปั่นป่วนทำลายผลประโยชน์ของชาติและประชาชน¹⁷

สำหรับเรื่องระดับราคา¹⁸ จะต้องพยายามทำให้ราคาสินค้าคงตัว แม้จะมีราคาขึ้นลงก็ไม่ควรให้มากนัก เพราะประชาชนจะได้ไม่ลำบาก ผิน ได้เสนอ แนวทางในการทำให้ราคาสินค้าคงตัวไว้ ได้แก่ แรงการผลิต ขยายการผลิตอย่างเต็มที่ ถ้าไม่ขยายการผลิตอย่างเต็มที่ที่ราคาสินค้าจะไม่คงตัว รัฐบาลต้องดำเนินเศรษฐกิจอย่างมีโครงการและดำเนินงานเศรษฐกิจเพื่อรับใช้ประชาชน แก้ไขความขัดแย้งระหว่างการผลิตกับการบริโภค จัดความขาดแคลนในระบบเพื่อป้องกันผู้ฉวยโอกาสเก็งกำไร รัฐบาลจะต้องใช้งบประมาณให้มีดุลยภาพเพื่อป้องกันราคาสินค้าจะกระทบกระเทือนจากอัตราภาษี และจากการล้นเกินของเงินสำรอง และดอกเบี้ยเงินกู้ รวมทั้งรัฐต้องจัดการด้านการค้าต่างประเทศเอง เพื่อป้องกันผลสะท้อนจากราคาสินค้าในตลาดโลกต่อราคาสินค้าภายในประเทศ กล่าวโดยสรุปแล้ว ไม่มีการผลิตเพื่อเก็งกำไร แต่เป็นการผลิตเพื่อรับใช้ประชาชน

¹⁷ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 75-80.

¹⁸ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 81-83.

สำหรับการค้าต่างประเทศนั้น¹⁹ ผมเห็นว่าควรทำการค้าบนพื้นฐาน ของความ
เสมอภาคและความเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบหรือขูดรีดกัน ประการต่อมาไม่ควรหวังพึ่งตลาด
ต่างประเทศมากเกินไป ไม่ใช่ใช้ระบบตัวแทนในการซื้อของ ประเทศควรตกลงกันเองเป็นรายๆไป
รวมทั้งต่างยึดมั่น ในข้อตกลงและสัญญาระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด

5) การคลัง

ผม เห็นว่าการคลังในระบบสังคมนิยมจะมีลักษณะรับใช้การเมืองของ
ชนชั้นกรรมาชีพ ไม่ใช่รับใช้จักรพรรดินิยมและกลุ่มผู้ขูดรีดดังเช่นประเทศจีนในอดีตก่อนการปฏิวัติ
ใหญ่ พ.ศ. 2492 การคลังของชนชั้นกรรมาชีพ จะต้องมึลักษณะเสริมความเข้มแข็งให้แก่อำนาจ
การปกครองของประชาชน และเสริมความเข้มแข็งให้แก่การรับใช้ประชาชน เงินที่รัฐได้มา มี 2
รูปแบบ คือจากกำไรของเศรษฐกิจที่ประกอบโดยรัฐ และจากภาษี ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากกำไรของรัฐ
นโยบายด้านการคลังที่นาย ผม เสนอได้แก่ งานการคลังต้องถืองานพัฒนาเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน
อย่าไปไปหวังเงินกู้จากที่ต่าง ๆ รวมทั้งการรีดภาษีและการพิมพ์ธนบัตรการคลังที่มั่นคง จะต้อง
กำหนดขึ้นจากพื้นฐานแห่งกำลังทางเศรษฐกิจ จึงรับใช้การพัฒนาเศรษฐกิจสนองชีวิตความเป็นอยู่
ที่ดีของประชาชนได้ นอกจากนี้ การคลังจะต้องใช้นโยบายประหยัด ราชจ่ายต้องสมดุลกับรายรับ
จะทำให้ค่าของเงินตราต่างประเทศมั่นคง²⁰

6) การคมนาคมขนส่ง และ เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์

ผม ระบุว่า การคมนาคมในสมัยก่อนนี้มีไว้เพื่อรับใช้ชนชั้นปกครอง เพื่อ
ให้สามารถเดินทางไปขูดรีดได้สะดวก ในอดีตเส้นทางคมนาคมจึงมีน้อยและไม่เจริญ ผม เห็นว่า
การคมนาคมเป็นสะพานเชื่อมอันสำคัญ ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตร
กรรม ระหว่างวัตถุดิบกับโรงงาน ระหว่างเขตต่อเขต และระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ฉะนั้น
จึงควรต้องเร่งพัฒนาสร้างทางคมนาคมอย่างเต็มที่ นอกจากสร้างทางใหม่แล้ว ควรจะได้พัฒนา
เส้นทางน้ำให้ใช้ได้สะดวกตลอดเวลา ในขณะเดียวกันเร่งเปิดสายการบิน การเดินเรือให้เพียง

¹⁹ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 84-87

²⁰ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 94-98

พร้อมกับความต้องการของประชาชน ทั้งในประเทศ ระหว่างประเทศ รวมทั้งกิจการไปรษณีย์ โทรเลข จะต้องพัฒนาเพื่อความรวดเร็วและเพียงพอต่อประชาชน ผิน สรุปรว่าเส้นทางคมนาคม จำเป็นต้องพัฒนาไปตลอดเวลา บนพื้นฐานของการพัฒนาการผลิต²¹

ในด้านเทคนิควิทยาศาสตร์ ผินเห็นว่าในอดีตชาวตะวันตกเป็นผู้ครอบครอง เทคนิควิทยาศาสตร์เอาไว้หมด แล้วขูดรีดจากสังคมเอเชียด้วยการใช้ประชากรในสังคมเอเชีย เป็นหนูทดลอง ผินจึงเห็นว่า ควรจะได้มีการวางนโยบายด้านเทคนิควิทยาศาสตร์ ดังนี้ เร่งพัฒนา เทคนิควิทยาศาสตร์ เพื่อรับใช้อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการป้องกันประเทศ ส่งเสริมการศึกษาประชาชนอย่างทั่วถึงและจริงจังในด้านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ให้สามารถคิดค้นประดิษฐ์ สิ่งใหม่ ๆ ส่งเสริมการจัดตั้งสถาบันหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับการบริหาร หรือวิจัยวิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้เป็นแรงกระตุ้นให้มีความสนใจในทางวิทยาศาสตร์ในหมู่ประชาชน รวมทั้งเป็นสถานที่ เพื่อการวิจัยและทดลองค้นคว้า นอกจากนี้ ต้องเน้นให้โรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา เป็นศูนย์กลางของงานค้นคว้าทางเทคนิควิทยาศาสตร์ ต้องถือว่าการค้นคว้าเทคนิควิทยาศาสตร์เป็นภาระ ที่สำคัญระดับชาติ และพยายามให้มีการปฏิบัติความคิด อันเป็นรากฐานของการปฏิบัติทางเทคนิค และพัฒนาวิทยาศาสตร์ด้วย²²

เอกสาร เรื่องการปฏิบัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม ของ ผิน นี้กรอปรเรื่อง คล้ายคลึงกับงานเขียนของศาสตราจารย์เส้นจ้อหยวน แห่งมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ชื่อว่า "เศรษฐกิจ ในระบอบประชาธิปไตยแผนใหม่"²³ ซึ่งเข้ามาเผยแพร่ในไทยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495* ภายหลังจากจีนปฏิวัติใหญ่ได้ 3 ปี เอกสารดังกล่าวมีเนื้อหาอธิบายถึงระบอบเศรษฐกิจในระบอบประชาธิปไตย แผนใหม่ของจีน ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งมีส่วนแตกต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบนายทุน แต่

²¹ ปฏิบัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 101-103.

²² ปฏิบัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 104-109.

²³ เส้นจ้อหยวน, เศรษฐกิจในระบอบประชาธิปไตยแผนใหม่ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ รพีส์ 2522)

*หนังสือ เรื่องเศรษฐกิจในระบอบประชาธิปไตยแผนใหม่นี้ ได้รับการแปลและพิมพ์ เผยแพร่ครั้งแรกในปี 2495 โดยสำนักพิมพ์อักษรสาส์น - ผู้เขียน

ยังไม่ได้มีลักษณะเป็นระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมโดยแท้ หากเป็นสะพานเชื่อม ที่จะนำไปสู่ระบบสังคมนิยมโดยสมบูรณ์ต่อไป เนื่องจากเนื้อหาในหนังสือนี้ได้ เรียบเรียงจัดพิมพ์ในช่วงต้นปีแห่งการปฏิวัติใหญ่ของจีน ดังนั้น เนื้อหาในหนังสือจึงจัดว่าอยู่ในระยะฟื้นฟูเศรษฐกิจแห่งชาติคาบเกี่ยวกับระยะการปฏิวัติสังคมนิยมตามเอกสารปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยมของ ผิน บัวอ่อน

เส้นจ้อหยวน ได้เสนอไว้ในหนังสือให้พัฒนาเศรษฐกิจสังคมนิยมและทุนนิยมไปพร้อม ๆ กัน โดยในเมืองต้องพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมก่อน ส่วนในชนบทต้องพัฒนาเศรษฐกิจชาวนารวยก่อนแล้วจึงค่อยเข้าสู่สังคมนิยม ซึ่ง ผิน ได้มองลักษณะนี้ว่าเป็นแนวคิดของพวกเอียงขวา²⁴ ผิน เห็นว่าหลังการปฏิวัติประชาธิปไตยและฟื้นฟูเศรษฐกิจแล้วควรจะต้องดำเนินการค่อย ๆ ดัดแปลง แนวทางสังคมนิยมเข้าสู่สู่กลไกการพัฒนาเศรษฐกิจในทุกด้านได้เลย ไม่จำเป็นต้องมีระยะผ่านชาวนานในการไปสู่สังคมนิยม

อย่างไรก็ตาม ผิน ได้รับอิทธิพลการวิเคราะห์เศรษฐกิจของ เส้นจ้อหยวน ในการเสนอแนวคิดทางเศรษฐกิจในช่วงระยะปฏิวัติประชาธิปไตยจนถึงระยะปฏิวัติสังคมนิยม ส่วนในระยะสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยมนั้น ผิน น่าจะได้รับอิทธิพลจากรูปธรรมในการพัฒนาการทางเศรษฐกิจของจีน ในช่วงการสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยมตั้งแต่ ปี 2500 เป็นต้น ซึ่งจีนได้เริ่มใช้โครงการพัฒนาเศรษฐกิจห้าปี ครั้งที่ 2 เป็นปีแรก มีการเสนอนโยบายก้าวกระโดดใหญ่ทางการผลิต จัดตั้งสหกรณ์เกษตรกรรมต่าง ๆ เช่น "คอมมูน" ซึ่งคอมมูนก็คือสิ่งที่ผินเรียกว่าชมรมประชาชน เพราะมีลักษณะเดียวกัน²⁵ ในขั้นตอนต้นการสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยมได้รับความลำบากถูกคัดค้านจากภายในพรรคคอมมิวนิสต์จีน แต่ภายหลังของการปฏิวัติวัฒนธรรมแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิวัติจิตใจมนุษย์ให้เป็นสังคมนิยมด้วย²⁶ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศก็ดีขึ้น ประกอบกับจีนเร่งพัฒนา

²⁴ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 16.

²⁵ คอมมูน มิใช่องค์กรทางเศรษฐกิจซึ่งรวมกิจกรรมทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรมเข้าไว้แต่อย่างเดียว หากเป็นองค์กรที่จะให้ประชาชนได้ใช้ชีวิตร่วมกันในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม โดยปี 2501 ในช่วงนโยบายก้าวกระโดดของจีน เหมาเจ๋อตุง ได้สนับสนุนให้สหกรณ์เกษตรกรรมต่าง ๆ จัดตั้งเป็นคอมมูนแทนอย่างกว้างขวาง - อ้างใน เส้นจ้อหยวน, อ้างแล้ว, หน้า 28.

²⁶ เส้นจ้อหยวน, อ้างแล้ว, หน้า 29-30.

เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ประเทศชาติพ้นจากสถานการณ์อดอยากยากจน และสามารถส่งออกให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศได้ในปี 2516 ซึ่งรูปธรรมเหล่านี้จะทำให้ฉันมองเห็นว่า การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมน่าจะเป็นผลดีต่อสภาพสังคมไทย

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจของฉัน ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมของจีนเป็นอย่างมาก ฉันน่าจะมีส่วนมาจากฉันได้มีประสบการณ์ชีวิตอยู่ในจีนช่วงปี 2497-2500 ซึ่งเป็นช่วงที่จีนกำลังเริ่มใช้โครงการเศรษฐกิจห้าปีครั้งที่ 1 (ปี 2497-2500) และระบบสหกรณ์ของจีนทั้งหมดกำลังเข้าสู่ระบอบสหกรณ์ขั้นสูง ชนบทได้กลายเป็นสังคมนิยมหมดแล้ว ซึ่งบ่งบอกว่าการปฏิวัติสังคมนิยมทางเศรษฐกิจได้บรรลุผลแล้ว ต่อไป จึงเป็นการสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยม และเมื่อระหว่างอยู่ในประเทศไทย อิทธิพลของสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุหรือหนังสือ จะมีแต่ข่าวสารของสังคมนิยมจีนนำเสนออยู่ตลอดเวลา ที่พรรคคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลครอบงำเหนือประเทศไทย นอกจากนี้สหภาพโซเวียตเองในขณะนั้น ถูกประณามจากจีนว่าเป็นลัทธิกั๊ก เพราะมุ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จึงทำให้ภาพพจน์ของโซเวียตในสายตาของคนไทยที่ผ่านสื่อมวลชนไม่ดีนัก จึงเป็นไปได้ว่าฉันไม่นำมาเป็นแม่แบบในทางความคิดทางเศรษฐกิจของเขา

แนวความคิดทางเศรษฐกิจของฉันนั้นมุ่งให้สังคมนิยมสามพันตนเองให้มากที่สุด ไม่เห็นด้วยกับการกั๊กซึม หรือการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ แต่ให้ประชาชนใช้ทรัพยากรเท่าที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เนื่องจาก ฉัน ได้วิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยไว้ว่า ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจักรพรรดินิยมหรือนายทุนสากล ซึ่งเข้ามาครอบงำเศรษฐกิจไทย นายฉันจึงคงเกรงว่าถ้าแม้จะปฏิวัติสังคมหลุดพ้นจากการครอบงำจากจักรพรรดินิยมแล้ว แต่ถ้าการพัฒนาเศรษฐกิจแนวสังคมนิยมจำเป็นต้องพึ่งพาต่างประเทศแล้ว ไม่พยายามสะสมทุนเอง และช่วยเหลือตนเองแล้ว ก็อาจจะตกเป็นกึ่งเมืองขึ้น หรือต้องพึ่งพานิยมสากลต่อไปอีกก็ได้ ฉัน เน้นการพัฒนาด้านการเกษตรเป็นรากฐานที่สำคัญ โดยให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นตัวชี้นำ เพราะประเทศจำเป็นต้องมีธัญญาหารสนองประชาชนในชาติได้เพียงพอ จึงจะมีกำลังที่จะไปทำการผลิตทางอุตสาหกรรมได้ นอกจากนี้อุตสาหกรรมยังต้องรับวัตถุดิบจากการเกษตรด้วย ประสบการณ์ของฉันในวัยเด็ก ได้พบเห็นความยากจน ความอดอยากของประชาชนไทย การทำเกษตรกรรมไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร ไม่เพียงพอสนองตอบการบริโภคของประชากร ดังนั้นฉันจึงเห็นว่าการ

พัฒนาเกษตรกรรมควรจะเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม

ในรูปแบบทางเศรษฐกิจของผิวนั้น เป็นการจัดการกรรมสิทธิ์แบบรวมหมู่ให้ปัจเจกการผลิตเป็นส่วนร่วม มีการทำเกษตรกรรมแบบรวมหมู่ ผิวนจึงให้ความสำคัญกับการสหกรณ์โดยแบ่งระดับขั้นการพัฒนาของสหกรณ์ เป็น สหกรณ์ขั้นต่ำเป็นกึ่งสังคมนิยม สหกรณ์ขั้นสูงเป็นสหกรณ์สังคมนิยม และระดับสูงสุดเรียกว่า ชุมรมประชาชน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ การพัฒนาเกษตรกรรมนั้น นับว่า ผิวน เป็นบุคคลหนึ่งที่นิยมในลัทธิสหกรณ์ เพราะประวัติของ ผิวน ตามที่กล่าวแล้วนั้น เมื่อวัยเด็กได้อ่านหนังสือเค้าโครงเศรษฐกิจของ ปรีดี พนมยงค์ แล้วมีความชื่นชอบในแนวทางสหกรณ์ของปรีดี นอกจากนั้นก่อนที่ ผิวน จะสมัครเข้าเรียนคณะเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ผิวน ได้ไปสมัครเข้าเรียนคณะสหกรณ์ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเปิดใหม่ โดยให้เหตุผลที่เลือกเรียนวิชาสหกรณ์ เพราะคิดว่า สหกรณ์ จะเป็นหนทางในการช่วยผู้ด้อยากให้มีกินมีใช้ได้สมบูรณ์

สหกรณ์ของ ปรีดี ในเค้าโครงเศรษฐกิจนั้น²⁷ จะเป็นสหกรณ์ในสาขาใดสาขาหนึ่งทางการผลิตเท่านั้น เช่น สหกรณ์กลีกรวม สหกรณ์อุตสาหกรรม ในแต่ละสหกรณ์จะพึ่งตัวเองเป็นหลัก มีการจัดสรรรายได้เอง ใช้แรงงานร่วมกัน ร่วมกันสร้างที่พักอาศัย จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค และทำการจำหน่ายผลิตผลเอง ลักษณะสหกรณ์ของ ปรีดี และคอมมูนของเหมา อยู่ในระบอบสังคมนิยม สำหรับสหกรณ์ของ ปรีดี ไม่ได้ระบุว่าทำการปฏิวัติสังคมนิยมก่อน นอกจากนั้นสหกรณ์ของ ปรีดี มีลักษณะ ผลิตเพียงสาขาเดียวในสหกรณ์ อาจเป็นกลีกรวม หรืออุตสาหกรรมก็ได้แต่ แต่ชุมชนประชาชนของ ผิวน และคอมมูนของเหมา จะผลิตสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ในองค์กรเดียวกัน รวมทั้งสมาชิกในองค์กรจะใช้ชีวิตร่วมกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ลักษณะองค์กรทั้งของผิวนและของเหมา นั้นน่าจะคล้ายกับเมืองสหกรณ์ของ สด กุรมะโรหิต เพราะเมืองสหกรณ์นั้นสมาชิกจะต้องใช้ชีวิตร่วมกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม สด เองได้ออกตัวไว้ในหนังสือของเขาว่า สังคมนิยมของมาร์กซ์กับสหกรณ์ของเขาแตกต่างกัน

²⁷ เดือน บุญภาค, ท่านปรีดี รัฐบาลลาวโซ่ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สามัคคีธรรม, 2517), หน้า 102-106.

กัน²⁸ เพราะสังคมนิยมของมาร์กซ์ต้องทำลายชนชั้นนายทุน สถาปนาชนชั้นกรรมาชีพขึ้นมา เป็นผู้
 กุมอำนาจบริหารสังคม แต่เมืองสหกรณ์²⁹ ของสด จะไม่ทำร้ายนายทุน ไม่บังคับให้คนต้องมารวม
 กันอยู่แต่จะกระทำด้วยความสมัครใจ เมืองสหกรณ์จะมีพร้อมทุกอย่างภายในองค์กร ทุกคนเท่าเทียม
 กันมีสิทธิเสรีภาพและเสมอภาคกัน แต่สังคมนิยมยังมีชนชั้นปกครองอยู่ สด จึงอ้างว่ายังไม่เสมอภาค
 ซึ่งรูปแบบชมรมประชาชนก็มีลักษณะที่ทุกคนรวมกันเป็นหมู่ มีการดำเนินเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม
 ภายในชมรมประชาชน ตลอดจนมีการร่วมกันพัฒนา และใช้ชีวิตร่วมกันทางเศรษฐกิจ การเมือง
 และวัฒนธรรมเช่นเดียวกับคอมมูนของเหมา แต่ทั้งคอมมูน และชมรมประชาชน แตกต่างจากเมือง
 สหกรณ์ตรงที่ ทั้งสององค์กรแรกจะต้องทำลายระบบทุนนิยมก่อน และสร้างสังคมนิยมขึ้นมา อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามเมืองสหกรณ์ของ สด ไม่น่าที่จะเป็นองค์กรที่ลอส ๆ อยู่ได้ โดยไม่มีอำนาจรัฐในระดับใดระดับ
 หนึ่งคอยดูแล

---

²⁸ ดูข้อเปรียบเทียบระหว่างสังคมนิยมของมาร์กซ์กับสหกรณ์ของสดได้ใน สด กุรมะโรหิต, สหกรณ์ทางรอดทางเดียวของไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, 2519), หน้า 182-189.

²⁹ เฟิ่งอ้าง, หน้า 172-181.

ความคิดทางสังคม

ความคิดทางสังคม คำว่าสังคมนั้นองค์ประกอบของคำนี้น่าจะประกอบด้วย การเมือง วัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณี การศึกษา ศาสนา ศิลปะ อุดมการณ์ ฯลฯ สังคมจึงมีความหมายที่กว้างและมีรายละเอียดในตัวมันเอง เพราะแท้จริงแล้วเศรษฐกิจก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งในสังคม แต่เนื่องจากเศรษฐกิจมีรายละเอียด และมีผลกระทบต่อสิ่งรอบด้านสูงกว่าองค์ประกอบอื่น รวมทั้งมนุษย์มักจะทำให้ค่าของเศรษฐกิจสำคัญกว่าปัญหาอื่น ดังนั้นเศรษฐกิจจึงถูกแยกออกจาก "สังคม" แล้วนำไปวิเคราะห์เป็นการเฉพาะอยู่เสมอ

งานเอกสารของ ผิน ที่เกี่ยวกับด้านสังคมที่ปรากฏอยู่ เช่น ชีวิตสิ้นเฮาชน (2503) ปฏิวัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม (2517) ปัญหาเฉพาะหน้าของการต่อสู้ทางรัฐสภา (2517) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารทางด้านยุทธวิธีมากกว่าจะเป็นทฤษฎี แต่อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีการสอดแทรกจากความคิดของเขาลงไปด้วย ซึ่งพอจะแยกเป็นประเด็นพิจารณาได้ดังนี้

1) ด้านการศึกษา

ในทรรศนะของผินเห็นว่า ระบอบการศึกษาเป็นผลผลิตของระบอบเศรษฐกิจ และระบอบการเมือง แล้วก็กลับไปมีบทบาทต่อระบอบเศรษฐกิจ และระบอบการเมือง ฉะนั้นเมื่อพิจารณาถึงความคิดของผินด้านการศึกษาแล้ว จึงเป็นการมองแนวคิดการศึกษาในระบอบสังคมนิยม เพราะในความคิดของ ผิน ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว มีทรรศนะว่า ในที่สุดสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมนิยม ซึ่งมีระบอบกรรมสิทธิ์รวมหมู่เป็นรากฐาน มีระบอบการแบ่งปันที่ทุกคนทำตามความสามารถและได้รับผลตามที่ตนทำและมีระบอบการเมืองที่ปกครองโดยชนชั้น กรรมกร ช่างนา และประชาชนที่ร่วมปฏิบัติ และต่อต้านระบบขูดรีดทั้งปวง ดังนั้นระบอบการศึกษาในความคิดของผินจึงต้องมีระบอบที่สอดคล้องกับสภาพสังคมใหม่ด้วย³⁰ จึงต้องเป็นระบอบการศึกษาที่มุ่งยกระดับประชาชนในด้านการเมือง และเทคนิควิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้ประสานกับการผลิต และการทดลองวิจัยทางวิทยาศาสตร์ อันจะส่งผลผลักดันให้เศรษฐกิจ สังคมนิยม พัฒนาและมั่นคง

³⁰ อานาจ ชุกชิววัฒน์, ปฏิวัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม (กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏที่พิมพ์, 2517), หน้า 76.

ฉันระบุว่าเนื้อแท้ของประวัติศาสตร์การจัดการศึกษาก็คือ ประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางชนชั้น ประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางความคิด และประวัติการต่อสู้ทางแนวทาง เนื่องจากฉันได้วิเคราะห์ที่สภาพสังคมไทยไว้ว่าการที่สังคมเป็นรัฐกึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินานั้น นอกจากจะถูกจักรพรรดินิยม หรือนายทุนสากลครอบงำทางระบบเศรษฐกิจแล้ว บรรดาชนชั้นศักดินานิยมเจ้าที่ดิน และชนชั้นทุนนิยม ชุนนางซึ่งเป็นผู้ปกครองนั้นต่างก็วางนโยบายการศึกษาที่สนองชนชั้นปกครองฉันระบุถึงการศึกษาในรัฐกึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินาว่า

"นโยบายการศึกษา โดยเนื้อแท้แล้วคือ นโยบายทำให้คนโง่ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติดูกเบียดเบียนจากไสยศาสตร์ วิทยาศาสตร์สังคมถูกทำลายด้วยกฎหมายลักษณะต่าง ๆ เนื้อหาการศึกษาประสานกับความเป็นจริงของสังคม และท้องถิ่น และประสานกับการต่อสู้ทางการผลิต การต่อสู้ทางชนชั้นและการทดลองวิทยาศาสตร์น้อย แต่ลอกแบบเอามาจากตะวันตกมาก วิธีการเรียนใช้ครูเป็นศูนย์กลาง ใช้ตำราเป็นศูนย์กลาง และใช้ห้องเรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช้ปัญหาและสถานที่เกิดปัญหาที่เป็นจริงในการต่อสู้ทางการผลิต การต่อสู้ทางชนชั้น และการทดลองวิทยาศาสตร์เป็นศูนย์กลางโดยใช้ครูกับตำราเป็นสิ่งที่ชี้แนะ ดังนั้นลักษณะทฤษฎีประสานกับการปฏิบัติ ลักษณะวิทยาศาสตร์ และลักษณะสร้างสรรค์ของการเรียน และการสอน จึงถูกทำลายอย่างน่าเอนี่จนมาก"³¹

จากทรศณะดังกล่าว ฉันเห็นว่า การศึกษาของสังคมก่อนการปฏิวัติประชาชนชาติประชาธิปไตยปลดแอกจากจักรพรรดินิยม และชนชั้นขูดรีดแล้ว ถูกครอบงำเพียงเพื่อสนองประโยชน์ต่อชนชั้นขูดรีด โดยทำให้ผู้ถูกขูดรีดยอมรับสภาพที่ตนเองได้รับ ไม่พยายามพัฒนาการทางความคิด เพื่อต่อต้านระบบ การศึกษาจึงควรสนองชนชั้นผู้ถูกขูดรีด ให้เขาเหล่านั้นได้ยกระดับสภาพของชนชั้นตนเองขึ้นมาฉันเห็นว่าการศึกษาที่นั้นต้องศึกษาจากประชาชนชาติด้วยแต่ไม่ใช่เพื่อการเลียนแบบ แต่เป็นการศึกษานำมาเป็นบทเรียนในสังคมตนเอง ดังที่ฉันกล่าวว่า

"ทุกประชาชาติมีจุดแข็งของตน และมีจุดอ่อนของตน ฉะนั้นทุกประชาชาติต้องศึกษาซึ่งกันและกัน... การศึกษาควรใช้ทำที่วิพากษ์ ไม่ควรรับเอามาทั้งดุ้น ทำที่

³¹ อานาจ สุทธิวิวัฒน์, วิจัยสังคมไทย, หน้า 57-58.

ศึกษาจากตะวันตก บูชาตะวันตก เดินตามตะวันตก และเป็นทาสทางความคิดของ ตะวันตกนั้น ทำให้บางประเทศต้องตกอยู่ในสภาพล้าหลัง ยากจน และอ่อนแอ... ขอให้เรามาศึกษาจากตะวันออก... มิใช่ศึกษาเพื่อบูชาตะวันตก เดินตามตะวันตก... แต่ศึกษาเพื่อเทียบกับตะวันตก ศึกษาเพื่อรู้ประเทศอื่น ไล่ทันความเจริญของประเทศอื่น และล้าหน้าประเทศอื่น"³²

ในความคิดของผืน การศึกษาจากประเทศตะวันออกนั้นผืนให้ความสนใจต่อการ ศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนจีน และทันทาเนอ³³ ซึ่งต่างเป็นประเทศสังคมนิยม ซึ่งหลักใหญ่ ของการศึกษาของประเทศสังคมนิยม ตามทฤษฎีของผืน คือ พยายามสร้างการศึกษาที่มีลักษณะ เอกเทศ มีลักษณะประชาธิปไตย มีลักษณะวิทยาศาสตร์ และมีลักษณะมหาชน ซึ่งวางอยู่บนนโยบาย พึ่งตนเอง และเน้นการศึกษาในชนบท เพราะการพัฒนาตามแนวสังคมนิยม เน้นการพัฒนาในชนบท ฉะนั้นการศึกษาจะต้องประสานกับโครงการเศรษฐกิจ อันจะทำให้ โครงการเศรษฐกิจสามารถ พัฒนาไปได้ อย่างมั่นคง เพราะมีกำลังคนในด้านต่าง ๆ พร้อม

เพื่อบรรลุแนวทางการศึกษาแบบสังคมนิยม ผืน ได้กำหนดประเด็นหลัก ในการ พิจารณาไว้ดังนี้

(1) กำหนดจุดมุ่งหมายพื้นฐาน³⁴ ของการศึกษาไว้ว่า จะต้องสร้างคนใหม่ให้ มีทั้งความเชี่ยวชาญ (วิชาการ) และมีคุณธรรม ความเชี่ยวชาญ คือ มีความสามารถในทางการ ผลิต และมีความสามารถทางเทคนิควิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม คือ คุณธรรมที่จะรับใช้ประชาชน โดยเฉพาะ กรรมกรชาวนา ในชนบท เป็นนักประชาธิปไตย เป็นผู้มีระเบียบวินัย และกล้าคัดค้าน ในสิ่งที่ผิด

³² ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า คำแถลงของผู้จัดพิมพ์ (คัดจาก บทความของ อ๋านาจ สุทธรวิวัฒน์ ในหนังสือพิมพ์มหาสารคาม ไม่ทราบฉบับที่ และปีที่พิมพ์).

³³ ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 81-154.

³⁴ ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 7-8.

(2) เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายพื้นฐาน จึงต้องกำหนดเข็มมุ่ง³⁵ ของการศึกษาว่า การศึกษาต้องรับใช้การเมืองของชนชั้นกรรมาชีพ การศึกษาต้องประสานกับการผลิต และการใช้แรงงาน การศึกษาที่ต้องรับใช้การเมืองของชนชั้นกรรมาชีพก็เพื่อส่งเสริมทัศนะของการมีความคิดรับใช้กรรมกรชาวนา การเข้าใจถึงการปฏิบัติสังคมนิยม และป้องกันการฟื้นอำนาจของทุนนิยมและศักดินานิยม และการศึกษาต้องประสานกับการผลิตก็เพราะจะทำให้ ปัญญาชนใหม่ที่ประสานกันได้กับกรรมกรชาวนา เป็นปัญญาชนที่มีประสพการณ์ เพราะรากฐานของความรู้ของคนเรามาจากการผลิต เพราะฉะนั้นฉันจึงเห็นว่า "จุดหนักของการศึกษาต้องวางไว้ที่ชนบท"

(3) การกำหนดแนวทางการศึกษา จะต้องให้การศึกษาประสานกับชนชั้น³⁶ ประสานกับการผลิต และประสานกับการทดลองวิทยาศาสตร์

(4) การกำหนดนโยบาย เพื่อให้แนวทางการศึกษาบรรลุผลได้กำหนดนโยบายให้การศึกษามุ่งหนักไปที่ชนบท ให้บรรดาลูกหลานของกรรมกรชาวนา ได้เป็นส่วนข้างมากของนักเรียนนักศึกษา และถือเอางานการเมืองของชนชั้นกรรมาชีพเป็นหัวใจหลักในการศึกษา³⁷

(5) เพื่อให้นโยบายบรรลุผล จึงต้องกำหนดมาตรการในการศึกษา ได้แก่ การให้พรรคของชนชั้นกรรมาชีพที่ใช้อำนาจรัฐในระบบสังคมนิยมเป็นผู้นำการศึกษา³⁸ ให้กรรมกรชาวนา นำการศึกษา คือ ให้ชาวนากรรมกรในแต่ละชุมชนเข้าสร้างสัมพันธ์กับโรงเรียนในชุมชนตนเพื่อจะได้ควบคุมโรงเรียน การระดมสร้างโรงเรียนให้ทั่วทุกชุมชนยุติระบอบสอบไล่ให้ประเมินผลจากการศึกษาแทนและยุติระบอบคะแนนชี้ขาดทุกสิ่งทุกอย่าง การใช้หลักสูตร "น้อยหน่อแต่ให้เขียวชาญ"³⁹ คือ การเรียนในชั้นเรียน ควรเลือกเอาแต่วิชาที่จำเป็นและเนื้อหาวิชาที่ต้องรัดกุมและชัดเจนไม่บรรจุวิชามากเกินไป หลักสูตรที่บรรจุควรจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

³⁵ ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 8-10.

³⁶ ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 33-36.

³⁷ ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 77-78.

³⁸ ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 58-60.

³⁹ ปฏิบัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 55-57.

ทรงสนะทางการศึกษาของผืนในระบอบสังคมนิยมมองว่า การศึกษาควรจะใช้การเมืองของชนชั้นกรรมาชีพ ให้ความสำคัญต่อกรรมกรชาวนาในชนบทเป็นหลัก การศึกษาสามารถที่จะตอบสนองความต้องการต่อสังคมได้ ปัญหาชนหลังจากศึกษาแล้ว ควรที่จะได้หาประสบการณ์จากชนบทด้วยการประสานกับชนชั้นกรรมาชีพ และประสานการผลิต เนื่องจากความรู้มีรากฐานมาจากการผลิต ผืนเห็นว่าหลักสำคัญในการจัดการศึกษาแก่ระบอบสังคมนิยม คือ การพึ่งตนเองในด้านการศึกษา⁴⁰ หมายถึง การเชื่อมั่นว่ามวลชนสามารถสร้างโรงเรียน และสถาบันการศึกษาในระดับสูงได้ สามารถบริหารสถาบันการศึกษาได้ สามารถควบคุมและสอนนักเรียนได้ การพึ่งตนเองในด้านการศึกษา จะเป็นเหตุให้การศึกษาก้าวหน้า การผลิตก็จะก้าวหน้า และสังคมก็จะก้าวหน้า แต่การจะดำเนินการพึ่งตนเองในด้านการศึกษาอย่างถึงที่สุดได้ ต้องมีอำนาจรัฐของประชาชนเพื่อทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ ปราศจากการกดขี่ขูดรีด และต้องปลุกระดมมวลชนให้ตื่นตัวสมัครใจที่ยกระดับการศึกษาในสังคมเอง อย่างไรก็ตาม "มวลชนจะให้การสนับสนุนระบบการศึกษาอย่างจริงจัง ก็ต่อเมื่อหลักสูตร แบบเรียน ตลอดจนการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับผลประโยชน์ของมวลชนอย่างแท้จริง"

2) ด้านการเมือง

รูปแบบการปกครองของผืนคือ ระบอบสังคมนิยม ตามที่ผืนได้วิเคราะห์สภาพสังคมไทยในเอกสารวิจัยสังคมไทยนั้น ผืน สรุปว่าในที่สุดสังคมจะต้องปฏิบัติไปสู่สังคมนิยม โดสมมีชนชั้นกรรมาชีพเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ มีระบอบกรรมสิทธิรวมหมู่เป็นรากฐาน มีระบอบการแบ่งปันที่ทุกคนทำตามความสามารถและได้รับผลตามที่ตนทำ แต่ในขณะที่ชนชั้นกรรมาชีพยังไม่ได้ใช้อำนาจรัฐนั้น ผืนเห็นว่า ควรใช้สภาเป็นเวทีในการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ซึ่งการต่อสู้ทางสภา ในทรงสนะของ ผืน⁴¹ หมายถึง ขบวนการต่อสู้ทั้งปวงของระบบรัฐสภา ทั้งการต่อสู้ในสภาและนอกสภา การต่อสู้ในสภา ได้แก่ การอภิปราย สันกระบู้ ลงมติ สนับสนุน หรือ คัดค้าน หลักการนโยบาย ตัวบทกฎหมาย และพฤติการณ์ใด ๆ จากในสภา ส่วนการต่อสู้นอกสภาได้แก่ การปราศรัย

⁴⁰ ปฏิวัติการศึกษาตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 52-54.

⁴¹ อำนาจ ยุทธวิธีฉบับ, โต้ลัทธิแก้ไทย (กรุงเทพฯ: สारศึกษากาารพิมพ์, 2518),

หาเสียง การโฆษณาในหมู่บ้าน การออกแถลงการณ์ต่อมวลชน และอื่น ๆ ฉันระบุว่า การต่อสู้ในสภา กับการต่อสู้นอกสภา จะต้องประสานกัน แต่โดยทั่วไปแล้วการต่อสู้นอกสภามีบทบาทสำคัญกว่าการต่อสู้ในสภา

ฉัน พิจารณาว่า การใช้สภาเป็นเวทีในการดำเนินงานนั้นมี 2 รูปแบบ คือ การต่อสู้ทางสภากับลัทธิรัฐสภา⁴² ลัทธิรัฐสภา หมายถึง การที่ใช้การต่อสู้ทางสภาเป็นทางออกของการได้อำนาจรัฐ แต่การต่อสู้ทางสภาอาจจะเป็นหรือไม่เป็นลัทธิรัฐสภาก็ได้ ซึ่ง ฉันเห็นว่าถ้าใช้เวทีรัฐสภาเพียงแต่สำหรับการโฆษณาและให้การศึกษามวลชน รวมทั้งเปิดโปงพฤติกรรมที่ไม่ดีต่าง ๆ ก็จะเป็นแค่การต่อสู้ทางสภา ซึ่ง ฉันระบุว่าพรรคการเมืองที่ก้าวหน้าควรจะได้ใช้เวทีสภาให้เป็นประโยชน์ในแนวทางนี้ แต่ไม่ควรที่จะเข้าร่วมรัฐบาลเพราะจะกลายเป็นเครื่องมือของรัฐบาลได้ แต่พรรคการเมืองก้าวหน้าหรือพรรคฝ่ายซ้ายควรจะต้องตั้งตนเป็นฝ่ายค้านที่มีหลักการโดยหยิบยกเอาปัญหารัฐสภามาพิจารณาในหลายแง่หลายมุมด้วยกัน⁴³

อย่างไรก็ตาม ฉัน ระบุว่า การต่อสู้ทางการเมือง เพื่อให้ได้อำนาจรัฐนั้น โดยสถานการณ์แล้ว จะขึ้นอยู่กับชนชั้นปกครองเป็นผู้กำหนด⁴⁴ ถ้าชนชั้นปกครองดำเนินการต่อสู้บนวิถีทางประชาธิปไตย การต่อสู้ทางรัฐสภาจะเป็นกระแสครอบงำ แต่ถ้าชนชั้นปกครองดำเนินการต่อสู้ด้วยวิธีเผด็จการ การต่อสู้นอกสภาและด้วยกำลังรุนแรงก็จะเป็นกระแสครอบงำ

3) ด้านวัฒนธรรม ศาสนา ศิลปะวรรณคดี และกฎหมาย

ในงานเขียนของ ฉัน บัวอ่อน นั้น บทความ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะ และศาสนา ไม่ได้ปรากฏอยู่เลย คงมีกล่าวพาดพิงถึงบ้างเพียงเล็กน้อย เพราะตลอดชีวิตของ ฉัน มุ่งอยู่แต่การปฏิบัติสังคม จึงเน้นหนักทางด้านยุทธศาสตร์และ ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงสังคมมากกว่า การคำนึงถึงรายละเอียดในเรื่องความสุขทางชีวิต แต่ในทรรศนะของฉัน ต่อการสร้างสรรค์สังคมนั้นก็ไม่ปรากฏว่ามีการปฏิเสธ ศิลปะวัฒนธรรมและศาสนาแต่อย่างใด สำหรับด้าน

⁴² อำนาจ ยุทธวิธีวัฒนธรรม, การต่อสู้สองแนวทาง, หน้า 6-7.

⁴³ การต่อสู้สองแนวทาง, หน้า 13-14.

⁴⁴ วิจัยสังคมไทย, หน้า 85.

วัฒนธรรม ผืนเพียงกล่าวว่า

" การปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพของสิ่งของจากชั้นต่ำไปสู่ชั้นสูง ... ระบอบก้าวหน้าแทนที่ระบอบที่ล่าหลัง... ทางวัฒนธรรม การปฏิวัติแสดงออกที่วัฒนธรรมที่ก้าวหน้า เข้าแทนที่วัฒนธรรมของชนชั้นศักดินา วัฒนธรรมสังคมนิยมเข้าแทนที่วัฒนธรรมของชนชั้นนายทุน และวัฒนธรรมประชาชาติเข้าแทนที่วัฒนธรรมเมืองกึ่งเมืองขึ้น"⁴⁵

วัฒนธรรมสังคมนิยมของ ผืน ที่เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมของชนชั้นศักดินา ภายหลังจากการปฏิวัติ และสร้างระบบสังคมนิยมแล้ว น่าจะเป็นวัฒนธรรมที่สนองต่อชนชั้นกรรมาชีพ เข้าถึงสภาพชีวิตของชนชั้นกรรมาชีพ เช่นเดียวกับระบบเศรษฐกิจและการศึกษาตามที่กล่าวมาแล้วจะต้องรับใช้งานการเมืองของชนชั้นกรรมาชีพ

เช่นเดียวกับวัฒนธรรม ผืน เห็นว่าศิลปวรรณคดีก่อนการปฏิวัติได้รับการครอบงำจากจักรพรรดินิยม เจ้าที่ดินกับศักดินา และ ทุนนิยมขุนนาง ผืนมีทรรศนะต่อศิลปวรรณคดี ดังนี้

" ศิลปวรรณคดีครอบงำสังคม คือ ให้อุปฐาและรับใช้จักรพรรดินิยม เจ้าที่ดินศักดินา นายทุนขุนนาง... ก็ศิลปวรรณคดี ของจักรพรรดินิยมและศักดินานิยมเป็นศิลปวรรณคดีสำคัญของสังคม ส่วนศิลปวรรณคดีประชาชนนั้นได้รับการกีดกัน จำกัด หรือทำลายอย่างเหี้ยมเกรียม ด้วยกฎหมายการพิมพ์ กฎหมายอาญา และกฎหมายคอมมิวนิสต์ "⁴⁶

ในทรรศนะของ ผืน ศิลปวรรณคดีที่สังคมในระบบสังคมนิยมพึงมีก็คือ ศิลปวรรณคดีที่รับใช้ชนชั้นกรรมาชีพ สามารถสะท้อนถึงสภาพความเป็นไปของสังคมของชนชั้นกรรมาชีพ และชนชั้นกรรมาชีพสามารถแสดงออกได้ตามความต้องการ อำนาจอรัฐไม่ควรมากีดกันศิลปวรรณคดีของประชาชน โดยเฉพาะการใช้เครื่องมือของรัฐในการกำจัดเสรีภาพทางความคิดของประชาชน เครื่องมือดังกล่าวที่สำคัญ คือ "กฎหมาย" ซึ่ง ผืน เห็นว่ากฎหมายตัวนี้ก็คือการสร้างความคิดครอบงำสังคม ให้อุปฐาและรับใช้จักรพรรดินิยม เจ้าที่ดินศักดินา และทุนนิยมขุนนาง เช่นเดียวกับกับ วัฒนธรรม และศิลป

⁴⁵ วิจัยสังคมไทย, หน้า 93-94.

⁴⁶ วิจัยสังคมไทย, หน้า 57.

วรรณคดี ผิน ระบุว่า

" กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ เป็นสิ่งสะท้อนสภาพของสังคมและรับใช้ การสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมทั้งเมืองชั้นกึ่งศักดินาที่มีระบอบกรรมสิทธิ์ของเจ้าที่ดิน ศักดินา ระบอบกรรมสิทธิ์ ของนายทุนขุนนางนายหน้า และ ระบอบกรรมสิทธิ์ ของ จักรพรรดินิยมเป็นหลัก และรับรองระบอบกรรมสิทธิ์ของชนชั้นนายทุนกลาง และชนชั้น นายทุนน้อยทั้งในเมืองและชนบท"⁴⁷

จากข้อความดังกล่าว ผิน เห็นว่ากฎหมายของชนชั้นปกครองก่อนการปฏิวัติสังคมนิยมเป็นเครื่องมือ ในการปกป้องระบบทุนนิยม ไม่ใช่กฎหมายที่จะปกป้องสิทธิของประชาชนโดยทั่วไป แต่ปกป้องสิทธิ ของคนเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้นในระบบสังคมนิยม ควรเป็นกฎหมายที่รองรับสิทธิของประชาชนทั้ง สังคมอย่างเท่าเทียมกัน

4) ด้านเยาวชน

ผินได้เน้นถึงความสำคัญของเยาวชนในสังคมใหม่ของเขว่าเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาสังคมและได้เสนอแนวทางแก่ เยาวชนในสังคมว่าควรปฏิบัติ ตนเช่นไรต่อสังคม ด้วย การเขียนเอกสารเรื่อง "ชีวิตส์เยาวชน"⁴⁸ (3) ผิน เขียนเอกสารชิ้นนี้ขณะยังปฏิบัติงานอยู่ภายในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และส่วนหนึ่งของหน้าที่คือ การปฏิบัติงานด้านวิชาการและทฤษฎี แก่สมาชิกพรรค ในขณะที่พรรคได้จัดตั้งองค์กรแนวร่วมด้านเยาวชนเรียกว่า สันนิบาตเยาวชน แห่งประเทศไทย (สยท)⁴⁹ ผินได้ผลิตเอกสารให้เยาวชนได้ใช้เป็นคู่มือศึกษาในการปฏิบัติตนให้ เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ผิน ได้ให้แนวทางปฏิบัติแก่เยาวชนต่อครอบครัวและสังคม พอสรุปได้ดังนี้

- (1) การรับใช้ประชาชน ผู้ซึ่งเป็นผู้สร้างปัจจัยการผลิต และปัจจัยการครองชีพให้

⁴⁷ วิจารณ์สังคมไทย, หน้า 57.

⁴⁸ ชีวิตส์เยาวชน (เอกสารของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, 2503.

⁴⁹ ประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์, สงคราม คอมมิวนิสต์ (กรุงเทพฯ: บริษัทสยามบรรณ

สังคม ซึ่ง ผม ก็ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของเยาวชนที่ต้องปฏิบัติ

(2) ความรักชาติ เป็นลัทธิรักชาติที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งสากลนิยมของชนชั้นกรรมาชีพ นั่นคือ นอกจากจะรักชาติแล้วต้องไม่อยู่บนรากฐานของการรุกรานชาติอื่นที่อ่อนแอกว่า รวมทั้งต้องรักประชาชาติทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นชนชาติส่วนน้อยต่าง ๆ ในประเทศ เพราะความรักชาติไม่ใช่การแสดงออกบนพื้นฐานของชาตินิยม

(3) รักการใช้แรงงาน เยาวชนผู้ซึ่งศึกษาจะเป็นปัญญาชน นอกจากรักเรียนแล้ว จะต้องรักการใช้แรงงาน เป็นปัญญาชนที่รับใช้ชนชั้นกรรมาชีพและชาวนา นอกจากนี้ เยาวชนต้องรับใช้มวลชน เมื่อมวลชนมีปัญหา เยาวชนผู้มีการศึกษาก็จำเป็นต้องเข้าไปช่วยร่วมแก้ไขปัญหา

(4) รักประชาธิปไตย เยาวชนต้องกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าคัดค้านสิ่งที่ล่าหลัง กล้าคัดค้านสิ่งที่ก้าวหน้า รับฟังเสียงส่วนใหญ่หรือมติของที่ประชุม

(5) เยาวชนต้องมีวินัย มีความสามัคคี เชื่อมมั่นในตนเอง รักการศึกษา พยายามทำความเข้าใจในบทเรียนให้ถ่องแท้ ตีให้แตกว่าการศึกษาเพื่อศึกษาอะไร อะไรคือปัญหาทางการศึกษาที่ต้องศึกษา และเยาวชนต้องรักวิทยาศาสตร์รักการค้นคว้า เยาวชนต้องขยัน ประหยัด อดทน ต่อความลำบาก และต้องระมัดระวังรักษาสุขภาพให้แข็งแรง

(6) การสนองตอบต่อครอบครัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น เยาวชนควรที่จะเห็นความสำคัญของสังคมส่วนรวมมากกว่าครอบครัวของตนเอง ไม่ควรสนองตอบแต่ครอบครัวของตนจนสังคมส่วนรวมต้องเสียหาย

5) ด้านอุดมการณ์

ในการสร้างสรรค์สังคมนั้น ผม ยึดถือ สังคมนิยมเป็นอุดมการณ์ คือ สังคมจะต้องเป็นลัทธิที่มีระบอบกรรมสิทธิ์รวมหมู่เป็นรากฐาน มุ่งหวังที่จะช่วยเหลือ ยกกระดับของประชาชนผู้อดยาก และคือโอกาสในสังคม ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยไม่อัดคัต ซึ่งเป็นสิ่งที่ ผม ปรารถนาจะปฏิบัติมาตั้งแต่วัยเยาว์แล้ว ในด้านความรักชาตินั้น ผม เน้นความรักชาติ รักประชาธิปไตย และ รักชาติภักดีหน้าของตนต่อประเทศชาติ ซึ่งอุดมการณ์ความรักชาตินี้ ผม ให้ทรรศนะว่า

" บรรพบุรุษของเราได้สร้างประเทศไทยมาด้วยความเหนื่อยยาก ได้สละเหงื่อ ละเลงเลือด และสิ่งเวทชีวิตให้แก่ปิตุภูมิอันศักดิ์สิทธิ์นี้

เลือดของพวกเขาเข้มข้น และร้อนระอุด้วยความรักปิตุภูมิ เราจะต้อง
 ชูธงรักชาติ และสร้างชาติอันยิ่งใหญ่ต่อไป เลือดของเราจะต้องไม่จาง
 กว่าเลือดของบรรพบุรุษที่ยิ่งใหญ่ และมีเกียรติของเราเป็นแน่ " ⁵⁰

ในทรศนะของผิน บัวอ่อน โลกทัศน์ความคิดทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ภายใต้กรอบ
 ของระบบสังคมนิยมที่จะดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนใน
 สังคมเป็นหลักใหญ่ ส่วนหนึ่งของแนวคิด ผิน น่าจะได้อิทธิพลจากสภาพสังคมของสาธารณรัฐประชา
 ชนจีน ที่พัฒนาภายใต้ระบอบสังคมนิยมเป็นรูปแบบทางความคิดของเขา เนื่องจากช่วงที่ ผิน เขียน
 เอกสารต่าง ๆ ตามที่อ้างอิงนั้น ประมาณปี 2517 เป็นช่วงที่สังคมของจีนใหม่ภายหลังจากปฏิวัติ
 ปี 2492 กำลังเดินก้าวหน้าได้ผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้การสร้างสังคมนิยมของพรรค
 คอมมิวนิสต์จีน โดยการนำของ เหมาเจ๋อตุง ประธานพรรคฯ

---

⁵⁰ ปฏิวัติเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยม, หน้า 7.